

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آینه معرفت

(نشریه علمی فلسفه و کلام اسلامی)
سال بیست و دوم، شماره ۷۳ / زمستان ۱۴۰۱

صاحب امتیاز:
دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده الهیات و ادیان

مدیر مسئول:
دکتر حسن سعیدی

سر دبیر:
دکتر حسن سعیدی

مدیر داخلی:
دکتر زکریا بهارنژاد

اعضای هیئت تحریریه به ترتیب الفبا:

دکتر محمد ابراهیمی ورکیانی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر زکریا بهارنژاد (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر زهره توازیانی (استاد دانشگاه الزهراء (س))، دکتر صالح حسن زاده (استاد دانشگاه علامه طباطبائی)، دکتر حسن سعیدی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر منوچهر صانعی (استاد دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر قربان علمی (دانشیار دانشگاه تهران)، دکتر علی فتح طاهری (استاد دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره))، دکتر عباس یزدانی (استاد دانشگاه تهران)، دکتر آنتونی رابرت بوث (استاد دانشگاه ساسکس انگلستان)، دکتر پیتر ادمسون (استاد فلسفه باستان و قرون وسطی در کینگز کالج لندن)، دکتر لویید ریجن (استاد دانشگاه گلاسکو انگلستان)

همکاران علمی این شماره به ترتیب الفبا:

دکتر رضا اکبری، دکتر زکریا بهارنژاد، دکتر حسین بیات، دکتر مسعود حاجی ربیع، دکتر صالح حسن زاده، دکتر رحیم دهقان، دکتر محمدجواد رودگر، دکتر مریم سالم، دکتر داود سلیمانی، دکتر حسن سعیدی، دکتر سیداسماعیل سیدهاشمی، دکتر قربان علمی، دکتر حسن قنبری، دکتر سحر کاوندی، دکتر سیدعباس موسوی، دکتر ابراهیم نوئی

مترجم چکیده‌ها:

دکتر محمد رضا عنانی سراب
ویراستار:
فروغ کاظمی
صفحه آرا:
مریم میرزایی
کارشناس:
رقیه علیقلی پور

نشانی: تهران، اوین، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده الهیات و ادیان، دفتر نشریه کد پستی: ۱۹۸۳۹۶۹۴۱۱

www.jipt.sbu.ac.ir
E-Mail: ayenehmarefat@sbu.ac.ir

تلفکس: ۲۲۴۳۱۷۸۵ تلفن: ۲۹۹۰۵۶۹۴
چاپ و صحافی: چاپخانه دانشگاه شهید بهشتی

در تاریخ ۹۱/۱۰/۲۵ طی نامه ۲۰۵۱۳۹/۳/۱۸ رتبه علمی پژوهشی نشریه آینه معرفت توسط کمیسیون نشریات وزارت علوم و تحقیقات و فناوری تمدید اعتبار شده است.

دسترسی به مقالات این نشریه آزاد است.

نشریه علمی آینه معرفت در سایت زیر به طور تمام متن قابل بازیابی است:

www.ISC.gov.ir
www.Magiran.com
www.noormags.ir

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام
بانک اطلاعات نشریات کشور (مگیران)
پایگاه مجلات تخصصی نور

شروع انتشار: زمستان ۱۳۸۲

سال نشر: ۱۴۰۱

قیمت تک شماره: ۴۰۰۰۰ تومان

توجه: مسئولیت مطالب و نظریات مطرح شده در مقاله‌های این نشریه علمی بر عهده نویسندگان آن است و چاپ آنها به معنای تأیید آنها نیست.

۱. راهنمای نگارش مقالات

- مشخصات نویسنده: نام و نام خانوادگی، مرتبه علمی و سازمان متبوع صاحب اثر (مؤلف / مترجم)، نشانی دقیق پستی و الکترونیکی و تلفن تماس در پایان مقاله آورده شود.
- تصمیم گیری در مورد چاپ مقاله‌ها توسط هیئت تحریریه و دو داور متخصص در بازه زمانی ۴ ماه صورت می‌پذیرد.
- مقاله در نشریه دیگر چاپ نشده یا همزمان برای سایر مجلات ارسال نشده باشد.
- در مقاله‌هایی که بیش از یک مؤلف دارد باید نویسنده مسئول مشخص شود و مقاله‌های دانشجویان در مقطع تحصیلات تکمیلی با معرفی استاد راهنما برای داوری ارسال خواهد شد.
- مسئولیت مطالب مندرج در مقاله‌ها بر عهده نویسنده (یا نویسندگان) است.

۲. ساختار مقاله و روش نوشتن آن

- عنوان مقاله ناظر بر موضوع تحقیق، کوتاه و رسا باشد.
- چکیده؛ حدود ۲۰۰-۱۵۰ کلمه به زبان فارسی و انگلیسی نوشته شود و دربردارنده شرح کوتاه و جامع محتوای نوشتار باشد، شامل: بیان مسئله؛ هدف؛ روش پژوهش؛ ماهیت پژوهش و نتیجه باشد.
- مقاله‌های ارسالی مرتبط با زمینه‌های تخصصی فلسفه و کلام اسلامی به زبان فارسی، پذیرفته می‌شود.
- مقاله‌ها در کادر مشخص شده مجله (راست، چپ و پایین ۴/۵ سانتیمتر و بالا ۶ سانتیمتر) و قلم زر ۱۳، حداکثر ۲۵ صفحه - تنظیم شود.
- دریافت مقاله فقط از طریق سامانه سیناوب، سامانه مدیریت نشر به آدرس www.jipt.sbu.ac.ir امکان پذیر است.

۳. فهرست منابع و مأخذ

- کتاب: نام خانوادگی، نام (نویسنده)، عنوان کتاب، شماره جلد، نام مترجم یا مصحح و غیره، محل نشر، نام ناشر، سال نشر.
- مقاله:

الف) چاپ شده در مجموعه یا دایرةالمعارف :

- نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، عنوان مجموعه یا دایرةالمعارف، اهتمام کننده، محل نشر، نام ناشر، سال نشر، صفحه‌ها.

ب) چاپ شده در مجلات:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، نام مجله، دوره یا جلد، شماره (فصل / ماه و سال)، صفحه‌ها.

ج) چاپ شده در روزنامه:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، نام روزنامه، شماره (روز و ماه و سال)، صفحه.

پایان نامه و منابع الکترونیکی: نام خانوادگی، نام، نام مقاله، آدرس اینترنتی، تاریخ

از نویسندگان محترم تقاضا می‌شود از ارسال مقالاتی که مطابق شیوه‌نامه نیست، خودداری فرمایند؛ صرفاً مقالاتی مورد ارزیابی قرار می‌گیرند که مطابق شیوه‌نامه نگاشته شده باشند.

فهرست مطالب

۷	بررسی و ارزیابی مبادی حکمت عملی در فارابی و ابن سینا، محمد ذبیحی	
۱۰	نقش مقولات در فلسفه ملاصدرا، زهرا کریمی - مجید ضیایی قهنویه	
۱۴	اعتبار معرفت‌شناختی نظریه "معرفت قدسی" سنت‌گرایان در محک صدق و توجیه سیده زهرا حسینی - فاطمه صحرائی	
۱۶	نقد و بررسی دیدگاه ابوالحسن عامری پیرامون جبر و اختیار، عین‌الله خادمی	
۱۹	اخلاق شوق در فلسفه ابن‌جبرول، حسین نیازبخش - اصغر واعظی	
۲۲	بررسی تطبیقی مؤلفه‌های پلورالیسم تفسیری در هرمنوتیک فلسفی و پایان‌ناپذیری تفسیر قرآن کریم، مریم علیزاده - حسین هاشم‌نژاد	
۲۵	تأملی بر آیات به‌ظاهر نافی عصمت انبیا و بررسی رویکرد تفسیری عارفان و متکلمان در رفع چالش پیرامون آن، شهلا رحمانی - سوسن آل رسول	
	<i>An Evaluative Study of the Principles of Practical Wisdom in Al-Farabi and Avicenna, Mohammad Zabih</i>	8
	<i>The Role of Categories in Mulla Sadra's Philosophy, Zahra Karimi Mjid Ziaei Qhahnooye</i>	12
	<i>Epistemological Validity of Traditionalists' Theory of "Sacred Knowledge": Its Truth and Justification, Zahra Hosseini- Fatemeh Sahraei</i>	15
	<i>Critical Appraisal of Abolhasan Ameri's Views on Predestination and Free Will Einollah Khademi</i>	17
	<i>The Ethics of Desire in the Philosophy of Ibn Gabirol, Hussein Niazbakhsh Asghar Vaezi</i>	20
	<i>A Comparative Study of the Components of Interpretative Pluralism in Philosophical Hermeneutics and the Inexhaustibility of the Interpretation of the Holy Quran, Maryam Alizadeh - Hosein Hashemnejad</i>	23
	<i>An Investigation of the Verses that Apparently Contradict Prophets' Infallibility and the Interpretive Approach of Mystics and Scholastic Theologians to Face this Challenge, Shahla Rahmani- Sousan Alerasoul</i>	27

بررسی و ارزیابی مبادی حکمت عملی در فارابی و ابن سینا

محمد ذبیحی *

چکیده

فارابی و ابن سینا در شمار برجسته‌ترین و نام‌آشنا‌ترین فیلسوفان مشایی در عرصه مباحث فلسفی و عقلی‌اند، بنیان‌های فکری نظام فلسفی مشائی در جهان اسلام براساس مبانی عقلی و اندیشه‌های فلسفی این دو فیلسوف بزرگ بنا نهاده شده است، نوع نگرش دو فیلسوف به حکمت عملی زمینه‌ساز پرسش‌ها و تردیدهایی در این باره شده است، تا آنجا که برخی چنین پنداشته‌اند که پی‌جویی از مسائل حکمت عملی دغدغه ابن سینا نبوده است، مقاله حاضر کوشیده است با ارائه و ارزیابی دیدگاه فارابی و ابن سینا درباره حکمت عملی تبیین نماید که ابن سینا افزون بر مبادی اساسی حکمت عملی که در آن اندیشه‌ای یکسان با فارابی دارد، صناعت شارعه را نیز مبدأ برای شاخه‌های سه‌گانه اخلاق، تدبیر منزل و سیاست مدن به شمار آورده است و دیدگاه متفاوت ابن سینا از فارابی درباره مسائل حکمت عملی برخاسته از این است که او گزاره‌های اخلاقی را در شمار آراء محمود و شهرت می‌داند، درحالی که فارابی گزاره‌های اخلاقی را قضایای عقلی و برهانی می‌داند.

کلیدواژه‌ها: فارابی، ابن سینا، حکمت عملی، مبادی، اخلاق، تدبیر منزل و سیاست مدن.

An Evaluative Study of the Principles of Practical Wisdom in Al-Farabi and Avicenna

Mohammad Zabihi *

Abstract

Al-Farabi and Avicenna are among the greatest and most well-known Muslim peripatetic philosophers in philosophical and intellectual discussions. The intellectual foundations of the Peripatetic philosophical system in the Islamic world are based on the rational principles and philosophical thoughts of these two great philosophers. The type of these philosophers' attitude toward practical wisdom has raised questions and doubts about this concern to that extent that some have wondered whether the search for practical wisdom was Avicenna's concern. Presenting and evaluating the views of al-Farabi and Avicenna about practical wisdom, the present paper attempts to show that Avicenna, in addition to sharing the same view of basic principles of practical wisdom with al-Farabi, also considers the doctrine of Saint Legislator as the source of the three branches of ethics, home economics and politics; and the difference between Avicenna's and al-Farabi's viewpoints about practical wisdom stems from the fact that the former considers moral

* Qom University

alireza9022@yahoo.com

Reception date: 1401/9/6

Acceptance date: 1402/1/21

propositions to be among the generally accepted and well-known opinions, while the latter considers moral propositions to be rational and proof-based one.

Key Terms: *Al-Farabi, Avicenna, practical wisdom, ethics, home economics, politics.*

نقش مقولات در فلسفه ملاصدرا

زهرا کریمی*
مجید ضیایی قهنوبه**

چکیده

مقولات ابزار ذهن ما برای شناخت حقایق اطراف است. بشر اشیای خارجی یا مفاهیم ناظر به آن‌ها را ذیل یکی از مقولات قرار داده است و فهم می‌کند. اما میزان صدق مقولات بر تمام واقعیات خارجی و تمام حقایق هستی هنوز به درستی مشخص نیست. آنچه در آرای برخی فلاسفه مشاء دیده می‌شود این است که مقولات و پیرو آن انواعی که ذیل آنها ایجاد می‌شود نقش تعیین کننده در تعیین نوعی موجودات دارند و صرفاً ابزار طبقه بندی موجودات در ذهن انسان نیستند. در این میان ملاصدرا دیدگاه متفاوتی از مقولات را در آراء خود نشان می‌دهد و آن‌ها را محدود به حوزه اعتباری ماهیات می‌داند. بدیهی است زمانی که اصالت را از آن وجود و نه ماهیات بدانیم تمام اعتبارات و قوانین حاکم بر ماهیت نیز غیر واقعی و اعتباری خواهند شد. بنابراین ما در فلسفه ملاصدرا مجبور به تابعیت از مقوله و ملزم به مقوله بندی نیستیم و می‌توانیم ادعا کنیم که در فلسفه ملاصدرا اهمیت و محوریت مقولات به عنوان امر محوری در تعیین نوعی موجودات از بین می‌رود و یک موجود می‌تواند از نوعی به نوع دیگر و از مقوله‌ای به مقوله دیگر تغییر ماهیت بدهد بدون اینکه امر محالی لازم بیاید. در این مقاله، ابتدا به نحو اجمالی به ذکر نمونه‌ها و مواردی اشاره خواهیم کرد که نشان دهنده استثنایی در مورد شمول و جامعیت مقولات در لابلای آراء فلاسفه گوناگون است. خارج بودن نمونه‌هایی از حقایق از حیطه مقولات و مناقشه بر سر عدد کلی مقولات نمونه‌هایی از این دست است. پس از آن سعی شده، نکته پیش گفته به همراه

مثال‌هایی از آثار ملاصدرا بیان شود. در نهایت به بررسی مقولات و جایگاه آن در نظام اصالت وجودی پرداخته خواهد شد. بدیهی است که بررسی چنین مسائلی نیازمند تحلیل، استخراج و استنباط از آراء فیلسوف است و در این مقال نیز مقصد و منظور پژوهشگران لزوماً جویا شدن شواهد صریح متنی دال بر این موضوع نیست. لیکن استفاده از متن در جهت توضیح مقصود امری اجتناب ناپذیر است.

کلیدواژه‌ها: مقولات عشر، ماهیت، ملاصدرا، اصالت وجود.

The Role of Categories in Mulla Sadra's Philosophy

Zahra Karimi*

Mjid Ziaei Qahanooye**

Abstract

Categories are tools of our mind through which we know the facts around us. Man puts outer objects or the concepts that govern them under one of the categories to understand them. But the extent to which the categories truly reflect all external facts and all the facts of existence is not yet clear. From the point of view of some Islamic philosophers, it can be inferred that categories and types that are created below them play a decisive role in determining the type of creatures, that is, they are not merely tools for classifying beings in the human mind. Mulla Sadra depicts a different view of categories. He considers them to be limited to the mentally-positived quiddity. It is clear that when we consider existence to be original and not essence, all considerations and laws governing essence will also become unrealistic and subjective. In Mulla Sadra's philosophy, we do not have to conform to the categories and we are not bound to categorization. We can claim that, in Mulla Sadra's philosophy, the importance and centrality of categories in determining the type of beings is lost, and a being can change its nature from one type to another and from one

* Ilam University

** Ilam University

Entezar.zk12@yahoo.com

magid@ziaie.ir

category to another without the impossibility of being necessary. In this article, we will first briefly provide examples to show exceptions to the inclusion and comprehensiveness of categories from the perspective of various philosophers. Examples of facts not covered by categories and disputes over the total number of categories are cases in point. We try to illustrate the aforementioned point with examples from Mulla Sadra's works. We then examine the categories and their place in the fundamental reality of existence. It is obvious that the examination of such issues requires analysis, and inference from the opinions of philosophers. Our goal in this article is not necessarily to seek textual evidence, but to use the text to explain the underlying purpose.

Key Terms: *the ten categories, essence, Mulla Sadra, originality of existence.*

نشریه علمی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، زمستان ۱۴۰۱
Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat
Shahid Beheshti University

علمی پژوهشی
کد مقاله: ۱۳۵۵
صفحات: ۷۰-۴۷

Doi: 10.52547/jipt.2023.230016.1355

اعتبار معرفت‌شناختی نظریه "معرفت قدسی" سنت‌گرایان در محک صدق و توجیه

سیده زهرا حسینی*
فاطمه صحرانی**

چکیده

سنت‌گرایان با دیدگاهی سلبی نسبت به معرفت‌شناسی مدرن پسادکارتی، صحبت از معرفتی کرده‌اند که دارای صبغهای مابعدالطبیعی و ناظر به مراتب مختلف وجود است. آنها با حکم به عدم کفایت تجربه و استدلال که محور معرفت‌شناسی پسانسانس هستند، منبع اصلی معرفت و دست‌یابی به حقیقت را عقل شهودی می‌انگارند. شهودگرایی در سنت‌گرایی، در حد روش باقی نمی‌ماند و به نظر می‌رسد با نوعی تحول پارادایم مواجه‌ایم که می‌کوشد انگاره‌های دیگر را تغییر دهد. مسئله این مقاله آن است معرفت قدسی چه نسبتی با معرفت و دو رکن جدایی‌ناپذیر آن، یعنی صدق و توجیه دارد؟ آیا اساساً امکان تحقق معرفت قدسی وجود دارد؟ در پاسخ به این پرسش‌ها، ابتدا به تحلیل ارکان معرفت قدسی و نسبت آن با معرفت پرداخت. اشتراک لفظ و خلط مفهوم و مصداق در کاربرد واژه حقی، محدودیت و انتقال‌ناپذیری شهود، نامتعارف بودن، تفسیرپذیری و عدم وحدت تجارب شهودی از انتقادات معرفت‌شناختی وارد بر معرفت قدسی هستند. همچنین تحقق‌پذیری این معرفت در جهان مدرن واقع‌گرایانه به نظر نمی‌رسد.

کلیدواژه‌ها: سنت‌گرایی، سید حسین نصر، معرفت قدسی، معرفت‌شناسی، عقل شهودی.

* عضو هیئت علمی گروه فلسفه و حکمت اسلامی، دانشگاه شهیدمدنی آذربایجان (نویسنده مسئول)

z.hosseini87@gmail.com
f.1371.fs@gmail.co

** دانشجوی کارشناسی ارشد رشته فلسفه و حکمت اسلامی، دانشگاه شهیدمدنی آذربایجان

Epistemological Validity of Traditionalists' Theory of "Sacred Knowledge": Its Truth and Justification

Zahra Hosseini*
Fatemeh Sahraei**

Abstract

Adopting a rigid perspective toward post Cartesian modernity, traditionalists have referred to a type of knowledge which has a supernatural quality and is related to degrees of existence. Rejecting the efficacy of experience and argument which are considered pivotal to post-renaissance epistemology, they assume that intuitive knowledge is the main source of intellect and getting access to truth. Intuitionism in traditionalism moves beyond methodology. It seems that we are facing a sort of paradigm shift which tries to change the established assumptions. The present article deals with the issue of whether the sacred knowledge could basically be called knowledge or not. To answer this question, we examine the two necessary elements of knowledge, truth and justification. The conclusion is that most of traditionalists' claims are irrational and have no justification. The realization of this knowledge in the contemporary modern world appears unrealistic.

Key Terms: *Traditionalism, Seyed Hossein Nasr, Sacred Knowledge, epistemology, intuition.*

* Shahid Madani University of Azarbaijan

z.hosseini87@gmail.com

** Shahid Madani University of Azarbaijan

f.1371.fs@gmail.com

نقد و بررسی دیدگاه ابوالحسن عامری پیرامون جبر و اختیار

عین الله خادمی*

چکیده

مسئله جبر و اختیار از مباحث دراز دامن و مهمی است که از دیرباز اذهان انسان‌ها را به خود معطوف کرده‌است و اندیشمندان در ادیان و مکاتب مختلف در برابر این مسئله حیاتی موضوعی اتخاذ کرده‌اند. مسئله اصلی این مقاله آن است که عامری پیرامون این مسئله چه دیدگاهی اتخاذ کرده‌است؟ فرضیه این مقاله آن است که عامری از نظریه جبر یا اختیار مطلق دفاع نمی‌کند، بلکه راه بینابین آن را برمی‌گزیند. اهم یافته‌های این مقاله عبارت‌اند از: او برای پاسخ به این مسئله پژوهشی ابتدا تحریر محل نزاع می‌کند و برای تحریر محل نزاع ابتدا میان دو حیثیت شیء به اعتبار ذاتش و به اعتبار غیراش تمایز قائل می‌شود و بیان اقسام افعال - طبیعی، قهری، فکری و شوقی - فرق می‌نهد و بر این باور است که دو قسم فعل طبیعی و قهری با جبر ارتباط دارند و افعال فکری و شوقی با اختیار مرتبط هستند و یادآور می‌شود که قوه فعاله قوه‌ای است که فعل از آن صادر می‌شود و قوه منفعله قوه‌ای است که فعل در آن تثبیت می‌شود به جبر و اختیار مربوط هستند و در بحث مواد ثلاث تنها واجب بالاضافه و امکان به بحث جبر و اختیار مرتبط هستند. او از نظریه خلق افعال دفاع می‌کند و دلایلی برای ابطال جبر و تفویض بیان می‌کند و پس از ابطال این دو نظریه یادآور می‌شود که نظریه‌ای که حد وسط میان این دو نظریه صواب است، او برای اثبات راه مسئله راه میانه از حکمت الهی بهره می‌گیرد. البته ما تأملاتی با عنوان ارزیابی نظریه عامری در باره جبر و اختیار مطرح کردیم.

کلیدواژه‌ها: جبر و اختیار، ابوالحسن عامری، مواد ثلاث، اسباب فعل، تفویض.

Critical Appraisal of Abolhasan Ameri's Views on Predestination and Free Will

Einollah Khademi *

Abstract

The problem of predestination and free will is one of the long-lasting and important topics which has preoccupied people's minds, and made scholars of different religions and doctorines to adopt a position toward it. The focus of the present paper is on Ameri's perspective on this important issue. It is hypothesized that Ameri supports neither predestination nor absolute free will. He rather takes a middle position. The main findings of this research are: to provide an answer to this research problem, Ameri first identify the point of conflict through distinguishing between the two aspects of an object, its intrinsic aspect and its non-intrinsic aspect, and between the types of actions- natural, forced, and intellectual. He believes that the two types of natural and forced actions are related to determinism, and the intellectual and desired actions are related to free will. He further believes that it is the active power from which actions are issued, and the passive power is the power in which action are established. They are related to predestination and free will, and in the discussion of the three elements, only necessary by other than itself and possibility are related to the discussion of predestination and free will. He defends the theory of the

* Shahid Rajaei Teacher University

e_khademi@ymail.com

Reception date: 1401/5/11

Acceptance date: 1401/12/8

creation of actions and provides reasons to refute predestination and delegation, and after refuting these two theories, he adopts the theory which takes the middle ground between these two theories. To prove the validity of this theory, he benefits from divine wisdom. In our evaluation of Ameri's theory we have made some reflections on predestination and free will.

Key Terms: *predestination, free will, Abolhassan Ameri, three-part material, actions, delgation*

اخلاق شوق در فلسفه ابن جبیرول

حسین نیازبخش*
اصغر واعظی**

چکیده

ارتباط بین اخلاق و مابعدالطبیعه ابن جبیرول که به نوعی ارتباط بین دو رساله «ینوع الحیاه» و «اصلاح الاخلاق» است، از طریق مفهوم «شوق» میسر می‌شود. جهان نوافلاطونی ابن جبیرول از دو قوس صعود و نزول یعنی تبدیل وحدت به کثرت و بازگشت کثرت به وحدت تشکیل شده است. شوق هم علت نزول و هم علت صعود است. انسان مرتبه‌ای است که از آن، صعود آغاز می‌شود. به همین دلیل، او باید شوق نزولی را به صعودی بدل کند. اخلاق آن چیزی است که به انسان کمک می‌کند تا با حاکم کردن شوق صعودی بر شوق نزولی، به سمت غایت یعنی امر نامتعین یا وحدت محض حرکت کند. اخلاق از طریق تنظیم طبایع حواس و تعادل خلق‌ها انسان را در مسیر صعود قرار می‌دهد. در واقع، انسان به علت نفس حیوانی و شوق نزولی خود در تشخیص غایت خود اشتباه کرده و امور متعین و جزئی را متعلق شوق و غایت خود می‌داند. این امر سبب خروج نفس از تعادل و گرایش به خلق‌های متعدد می‌شود. این خلق‌ها خود، عامل دوری بیشتر انسان از غایتش یعنی امر نامتعین می‌شوند. اخلاق این خلق‌ها را به تعادل می‌رساند تا انسان بار دیگر به امر نامتعین شوق پیدا کرده و به صعود میل یابد.

کلیدواژه‌ها: ابن جبیرول، اخلاق، شوق، سعادت، خلق.

The Ethics of Desire in the Philosophy of Ibn Gabirol

Hussein Niazbakhsh*
Asghar Vaezi**

Abstract

The connection between ethics and metaphysics has always been an important problem in Neoplatonism. This question is also raised in the philosophy of Ibn Gabirol (the Jewish Neo-Platonist philosopher). Ibn Gabirol tries to connect ethics and metaphysics by the concept of 'desire'. For him, the world consists of two movements: procession and reversion, i.e. the transformation of unity into multiplicity and the return of multiplicity into unity. Desire is both the cause of procession and the cause of reversion. "Human being" is the level from which the reversion begins. For this reason, he must turn "descending desire" (procession) into "ascending desire" (reversion). It is ethics that helps an individual, in his movement towards happiness, to make the ascending desire dominate the descending desire, that is, the 'the pure indeterminate' or 'First unity'. But how can ethics do it? Ethics leads man towards his ascending desire through adjusting the natural dispositions. Man, because of his animal soul and his descending desire, confuses the determined things for the pure indeterminate as the object of his

* Shahid Beheshti University

hniazbakhshbakhsh@gmail.com

** Shahid Beheshti University

a.vaezi@sbu.ac.ir

happiness. This causes the soul to go out of balance and tends to move toward multiple natural dispositions. These natural dispositions themselves cause a person to move further away from happiness. Ethics puts a person on the path of happiness through balancing natural dispositions.

Key Terms: *Ibn Gabirol, ethics, desire, happiness, natural disposition.*

نشریه علمی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، زمستان ۱۴۰۱
Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat
Shahid Beheshti University

علمی پژوهشی

کد مقاله: ۱۳۴۴

صفحات: ۱۴۶-۱۲۳

Doi: 10.52547/jipt.2023.229532.1344

بررسی تطبیقی مؤلفه‌های پلورالیسم تفسیری در هرمنوتیک فلسفی و پایان‌ناپذیری تفسیر قرآن کریم

مریم علیزاده*

حسین هاشم‌نژاد**

چکیده

هرمنوتیک فلسفی یکی از نظریات تفسیر متون در غرب پس از رنسانس است که تحولاتی را در تفکر معرفتی برخی از نواندیشان مسلمان ایجاد نمود. این نظریه افزون بر اختلاف در مبانی و اصول، سبب نسبی‌گرایی و پلورالیسم تفسیری می‌شود. برخی از اندیشمندان حوزه تفسیر قرآن کریم با غفلت از این پیامدها و با پذیرش این نظریه سعی در تطبیق پلورالیسم تفسیری بر مسئله پایان‌ناپذیری فهم قرآن کریم دارند، بنابراین تحلیل و مقایسه این دو نظریه ضرورت دارد. این پژوهش با هدف انتقادی و با روش تحلیلی - تطبیقی درصدد بررسی مؤلفه‌های پلورالیسم تفسیری در هرمنوتیک فلسفی و تفاوت آن با پایان‌ناپذیری تفسیر قرآن کریم است. پس از بررسی این مؤلفه‌ها این نتیجه حاصل شد که پلورالیسم تفسیری به دلیل ایجاد نسبی‌گرایی، پیروی از شک، خروج از دلالت‌های لفظی کلام و همچنین تمرکز بر مفسر محوری با پایان‌ناپذیری در تفسیر قرآن کریم تفاوت اساسی دارد و نمی‌توان بر یکدیگر تطبیق نمود.

کلیدواژه‌ها: پلورالیسم تفسیری، هرمنوتیک فلسفی، پایان‌ناپذیری، تفسیر قرآن.

alizade62@ut.ac.ir
hashemnezhad48@ut.ac.it

* دانش‌آموخته دکتری مدرسی معارف اسلامی، دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)
** عضو هیئت علمی دانشکده معارف و اندیشه اسلامی، دانشگاه تهران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۸/۲۶

A Comparative Study of the Components of Interpretative Pluralism in Philosophical Hermeneutics and the Inexhaustibility of the Interpretation of the Holy Quran

Maryam Alizadeh *
Hosein Hashemnejad **

Abstract

Philosophical hermeneutics is one of the theories of interpretation of texts in the West after the Renaissance, which created changes in the epistemological thinking of some modern Muslim thinkers. In addition to its difference in foundations, this theory creates relativism and interpretive pluralism. Neglecting these consequences and accepting this theory, some scholars in the field of interpretation of the Holy Qur'an try to apply interpretative pluralism to the issue of the inexhaustibility of understanding the Holy Qur'an. It is thus necessary to analyze and compare these two theories. The present research aims to investigate interpretative pluralism and find its difference between philosophical hermeneutics and the inexhaustibility of the interpretation of the Holy Quran with an analytical method. The conclusion is that, due to the creation of relativism, following doubt, departing from the literal

* PhD graduate of Islamic Studies, majoring in Quran and Islamic sources, Faculty of Islamic Studies and Thought, University of Tehran
alizade62@ut.ac.ir

** Faculty member and assistant professor, Faculty of Islamic Studies and Thought, Department of Quran and Islamic Resources, University of Tehran
hashemnejad48@ut.ac.ir

meanings of the word, and also focusing on the interpreter, interpretative pluralism is fundamentally different from the issue of inexhaustibility in the interpretation of the Holy Qur'an. The two are not compatible with each other, although they have some similarities.

Key Terms: *Interpretative Pluralism, Philosophical hermeneutics, Infinity, Qur'an interpretation.*

نشریه علمی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، زمستان ۱۴۰۱
Scientific Journal of Ayeneh Ma'refat
Shahid Beheshti University

علمی پژوهشی

کد مقاله: ۱۳۳۰

صفحات: ۱۶۴-۱۴۷

Doi: 10.52547/jipt.2023.229040.1330

تأملی بر آیات به ظاهر نافی عصمت انبیا و بررسی رویکرد تفسیری عارفان و متکلمان در رفع چالش پیرامون آن

شهلا رحمانی*

سوسن آل رسول**

چکیده

برخی از آیات قرآن کریم به طور مستقیم یا غیرمستقیم نسبت خطا یا گناه به انبیای الهی می‌دهد. با توجه به پیش زمینه‌های فکری، تبیین و تفسیر این دسته از آیات و تطبیق آنها با آموزه عصمت متفاوت است. مقاله حاضر با مطالعه موردی آیات ۷۶ تا ۷۸ انعام، درنگی بر تحلیل عارفان و متکلمان بر این آیات دارد. مقاله بر این فرضیه استوار است که تعریف متفاوت نبوت و عصمت در اندیشه عارف و متکلم، و مجهز بودن عارفان به ابزار کشف و شهود تفسیر متفاوتی به دنبال خواهد داشت. نتایج، گویای آن است که تفسیرهای عرفانی با رویکرد خاص خود که مبتنی بر هستی‌شناسی و ابزار معرفتی آنهاست، معنا و معارف بلند را پشتوانه الفاظ قرار داده و ظاهر آیات را منافی عصمت نمی‌دانند. از منظر ایشان این آیات، استعاره‌ای از تکامل سلوکی انبیا علیهم السلام است. ستاره و ماه و خورشید واسطه‌هایی بودند که در سلوک معرفتی ابراهیم علیه السلام گام به گام حذف شدند و این طریق در انسانی تحقق می‌یابد که خودش از میان برخاسته و معبود را به تماشا نشسته است. از سویی متکلمان برآنند که ظاهر قرآن حجت است و می‌توان از خود آیات قرآن و ارجاع آیات مشابه به آیات محکم مقصود قرآن را دریافت و عدول از مفاد ظاهری قرآن و روی آوری

al.ghodso.lana@gmail.com
s_alerasoul@kiaou.ac.ir

* دکترای الهیات علوم قرآن و حدیث، واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی
** عضو هیئت علمی دانشکده الهیات، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج (نویسنده مسئول)

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۷/۱۶

به تأویل، زمانی مجاز است که مبتنی بر حجتی معتبر باشد. بر باور ایشان ابهامات موجود در داستان انبیا، تفسیر به ترک اولی یا از باب تعلیم به دیگران تفسیر می‌شود.

کلیدواژه‌ها: تفسیرهای عرفانی و کلامی، عصمت، انبیا، انسان کامل، کشف و شهود.

An Investigation of the Verses that Apparently Contradict Prophets' Infallibility and the Interpretive Approach of Mystics and Scholastic Theologians to Face this Challenge

Shahla Rahmani*
Sousan Alerasoul**

Abstract

Some verses in the Holy Quran, either directly or indirectly, attribute errors or sins to Allah's prophets. Based on their intellectual background, interpreters may come up with different explanations and interpretations of such verses in their efforts to make them consistent with the idea of Ismah (i.e., infallibility). The present study aimed to take a look at the interpretation of mystics and scholastic theologians by examining verses 76 to 78 in Al-An'am chapter. The study hypothesized that the definition of the concepts of prophetic mission and infallibility would differ among scholastic theologians and mystics who are equipped with intuitive tools. The results show that mystics, based on their specific ontology and epistemology, use the grand meaning and knowledge of the words to indicate that the apparent meaning of the verses should not contradict infallibility. From the mystics' point of view, these verses are a metaphor for the prophets' spiritual wayfaring. The stars, the moon, and the sun as

* Ph.D. in Theology of Quran and Hadith Sciences, Science and Research Unit of Islamic Azad University al.ghodso.lana@gmail.com

** Member of the Faculty of Theology, Islamic Azad University, Karaj branch s_alerasoul@kia.ac.ir

mediators were removed gradually from Abraham's (peace be upon him) path leading the removal of his self in front of the supreme Deity. On the other hand, theologians are of the opinion that the appearance of the Qur'an is proof, and one can reveal the purpose by sticking to the meaning of the Qur'an by referring the metaphorical verses to the unambiguous ones. Adopting interpretation is permitted in cases where there is valid evidence. According to theologians, the ambiguities in the story of the prophets are interpreted as abandoning the primary or as instructing others.

Key Terms: *Mystical and scholastic theological interpretations, Infallibility, Prophets, Perfect human, Intuition.*

AYENEH MA'REFAT

(Scientific Journal of Islamic Philosophy and Theology)

No.73/ Vol. 22/ Winter 2023

Proprietor

Shahid Beheshti University
Faculty of Theology and Religious Studies

Director

Hassan Saeidi, PhD

Editor-in- chief

Hassan Saeidi, PhD

Executive Manager

Zakaria Baharnezhad, PhD

Advisory Panel

Peter Adamson, PhD; Zakaria Baharnezhad, PhD; Mohammad Ebrahimi V., PhD; Ghorban Elmi, PhD; Ali Fath Taheri, PhD; Saleh Hasanzadeh, PhD; Hassan Saeidi, PhD; Manoochehr Sanei, PhD; Zohre Tavaziani, PhD; Anthony Robert Both, PhD; Lloyd Ridgeon, PhD; Abbas Yazdani, PhD.

Reviewers

Reza Akbari, PhD; Zakaria Baharnezhad, PhD; Hossein Bayat, PhD; Rahim Dehghan, PhD; Ghorban Elmi, PhD; Hasan Ghanbary, PhD; Saleh Hasanzadeh, PhD; Masud Hajrabi, PhD; Sahar Kavandi, PhD; Seyyed Abbas Mousavi, PhD; Abraham Noie, PhD; Mohammad Javad Roudgar, PhD; Hassan Saeidi, PhD; Maryam Salem, PhD; Seyyed Mohammad Esmail Seyyed Hashemi, PhD; Davod Solimani, PhD.

Translator

Mohammad Reza Anani Sarab, PhD

Executive Editor

Forough Kazemi

Typesetter

Maryam Mirzaei

Masters

Roghayeh Aligholipour

Address

*"Ayeneh Ma'refat" Office ,Faculty of Theology and Religious Studies,
Shahid Beheshti University, Evin, Tehran*

Postal Code

1983969411

www.sbu.ac.ir/maaref/ayenehmarefat

E-Mail: ayenehmarefat@sbu.ac.ir

Tel.Fax :+98-21-22431785 **Tel**:+98-21-29905694

Print & Binding: *Shahid Beheshti University Printing House*

Note: *The published articles are not the view points of the Quarterly .*

Ayneh Ma'refat is available in following Web Sites in fulltext form

www.ISC.gov.ir
www.Magiran.com
www.noormags.ir

Printed in :1401